

مسئولیت انضباطی قضاات در نظام حقوقی کامن‌لا: مطالعه تطبیقی ایالات متحده آمریکا، کانادا و انگلستان*

دکتر آزاده عبدالله زاده شهربابکی**

چکیده:

حقوق انضباطی شاخه‌ای از حقوق عمومی است که قواعد حاکم بر مجازات تخلفات کارکنان یک نهاد را - که جایگاه و شأن واحدی دارند - بررسی می‌کند. حقوق انضباطی، حقوق جزا نیست و هدف مجازات در این دو شاخه از حقوق یکسان نیست. هدف در حقوق جزا، می‌تواند نقش بازدارندگی برای مجرم، تأدیب بزهکار و تشفی خاطر بزه‌دیده باشد درحالی‌که مجازات‌ها در حقوق انضباطی با هدف اصلی حفظ و اجرای صحیح وظایف شغلی اعمال می‌شوند. رفتار قضاات به دلیل جایگاه و قدرتی که درباره جان، مال، عرض و ناموس شهروندان دارند، آثار سرنوشت‌ساز یا سرنوشت‌سوزی بر زندگی مراجعان به دادگاه‌ها دارد. به همین دلیل در همه کشورهای پیشرفته نظام‌نامه‌های رفتاری و کدهای اخلاقی برای تعریف مسئولیت انضباطی قضاات پیش‌بینی شده است. در همین راستا در سال ۱۳۹۰ قانون نظارت بر رفتار قضاات در ایران به تصویب رسیده که مطالعه تطبیقی نظام‌های حقوقی مختلف می‌تواند در شناسایی نقاط ضعف و قوت این قانون مؤثر باشد. بررسی جایگاه و مقررات انضباطی قضاات در کشورهای مبتنی بر نظام حقوقی کامن‌لا، با توجه به نقش و جایگاهی که قاضی در این نظام‌ها دارد، می‌تواند معیار سنجش مناسبی برای شناسایی کمبودهای پیش‌بینی‌شده در قوانین و مقررات ایران به دست دهد. به این منظور و در این مقاله، نهاد مسئولیت انضباطی قضاات را در سه کشور آمریکا، انگلیس و کانادا بررسی می‌کنیم.

مجله پژوهش‌های حقوقی (فصلنامه علمی - ترویجی)، شماره ۴۲، تابستان ۱۳۹۹
صفحه ۳۳۵-۳۴۵، تاریخ وصول: ۱۳۹۶/۱۰/۲۸، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱/۳۱

* این مقاله، بخشی از گزارش «مطالعه تطبیقی مسئولیت انضباطی قضاات» است که در سال ۱۳۹۵، به پژوهشکده حقوق عمومی و بین‌الملل، در پژوهشگاه قوه قضائیه به چاپ رسیده است.

** دکترای حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه اِکس مارسی ۳ فرانسه / مدرس دانشگاه، شیراز، ایران

Email: a.shahrbabaki@yahoo.com

کلیدواژه‌ها:

تخلّف انضباطی، کد رفتاری، کامن‌لا.

مقدمه

رسیدگی به تخلّفات انضباطی قضات در نظام‌های کامن‌لا به دلیل ویژگی‌های خاص این نظام حقوقی و جایگاه ویژه قضات در آن، در طول تحوّل تاریخی موضوع، رویکرد متفاوتی با نظام حقوقی نوشته داشته است. هرچند به‌طور سنتی میان مسائل نظام‌های حقوقی نوشته و کامن‌لا تفاوت و تمایزهای اساسی وجود دارد اما امروزه از یک سو با دادوستد میان نظام‌های حقوقی این تفاوت‌ها کمتر شده و از سوی دیگر حتی آنجا که این تفاوت و تمایز باقی است، می‌توان از طریق مفهوم مخالف و ماهیت مسائل و مشکلات و اساس راه‌حلی‌هایی که برای حل مسائل انضباطی قضات پیشنهاد شده درس‌هایی برای نظام حقوقی ایران گرفت و در جریان این تحولات بود. تسلّط و آگاهی در وجوه و ابعاد این مسائل بر راه‌حل‌های پیشنهادی تأثیر خواهد گذاشت.

۱- مسئولیت انضباطی قضات در کانادا

نهادهای رسیدگی‌کننده به شکایات از رفتار قضات در کانادا، به دلیل نظام فدرال، شکلی خاص دارد. الگویی که در سطح فدرال اجرا می‌شود، مسئولیت این امر را به‌عهده شورای عالی قضایی گذاشته است. در بسیاری از ایالات نیز همین الگو در سطح ایالتی، برای رسیدگی به تخلّفات رفتاری قضات پیش‌بینی شده است.^۱ شورای عالی قضایی کانادا از ابتدای تأسیس خود در سال ۱۹۷۱، وظیفه رسیدگی به شکایات از رفتار قضات فدرال را به‌عهده داشته است. شورا از رئیس و مستشاران رؤسای تمام دادگاه‌ها^۲ تشکیل شده و تلاش می‌کند تا با همکاری شرکای کلیدی مثل کانون وکلای دادگستری کانادا، انجمن قضات عالی کانادا^۳ و وزیر دادگستری، رفتار قضایی را تعالی و بهبود بخشد.

۱. منظور تشکیل شورای قضایی در سطح ایالتی برای رسیدگی به تخلّفات قضات منصوب از سوی دولت ایالتی

است.

2. Associate Chief Justices of All the Courts

3. The Canadian Superior Courts Judges Association

۱-۱- مراجع انضباطی و آیین دادرسی^۴

قانون قضاات^۵، در بخش دوم و از ماده ۵۸ به بعد، شورای قضایی کانادا را با هدف بهبود کیفیت خدمات قضایی، تأسیس کرده و یکی از وظایف آن را تحقیق، بررسی و رسیدگی به شکایات از رفتار قضاات قرار داده است. بر اساس ماده ۶۳، شورا باید به درخواست وزیر دادگستری یا دادستان تحقیق کند که آیا قضاات دادگاه عالی یا دادگاه مالیات باید از سمت خود برکنار شوند یا خیر. شورا به شکایات وارده از رفتار قضاات دادگاه عالی و دادگاه ایالت نیز رسیدگی می‌کند. شورا می‌تواند برخی تحقیقات انجام‌شده و نتایج آن را محرمانه نگه داشته و منتشر نکند، مگر وزیر دادگستری دستور به انتشار آن بدهد. پس از پایان و انجام تحقیقات، شورا، وزیر دادگستری را در جریان پرونده قرار می‌دهد.^۶

مدیر اجرایی شورا^۷ مسئول اداره و مدیریت فرایند شکایات قضایی است. هرکس، از جمله اعضای شورای عالی قضایی کانادا می‌تواند از رفتار یک قاضی شکایت کند. شکایت باید کتبی باشد و با ایمیل یا هر وسیله الکترونیکی دیگر به دفتر شورا فرستاده شود. شکایاتی که بی‌نام فرستاده می‌شوند به همان ترتیب شکایات معمولی، رسیدگی می‌شوند. مدیر اجرایی شورا باید تمام مکاتبات وارده را بررسی کند تا شکایات‌ها تفکیک شده و تعیین شود که آیا ملاحظات لازم در آنها رعایت شده است یا خیر. پس از انجام بررسی‌ها، مدیر شکایت را به رئیس کمیته رفتار^۸ ارجاع می‌دهد. شکایاتی که ملاحظات در آن رعایت نشده است به شرح زیر هستند: شکایاتی که با هدف صحیحی طرح نشده است، شکایاتی که سوءاستفاده از رویه و امکان شکایت علیه قضاات است، شکایت بدون محتوا، شکایاتی که مربوط به رفتار قضاات نیست و شکایاتی که در جهت منفعت عمومی و در راستای ملاحظات مربوط به برقراری عدالت نیستند.

رئیس کمیته رفتار شکایاتی را بررسی می‌کند که از طرف مدیر اجرایی شورا به وی ارجاع شده است. ممکن است شکایت نیاز به تکمیل اطلاعات داشته باشد. ممکن است نیاز به کسب نظر قاضی و یا رئیس دادگاه وجود داشته باشد. درنهایت اگر رئیس تشخیص دهد

4. "Procedures for the Review of Complaints or Allegations about Federally Appointed Judges, 2015," Canadian Judicial Council, Last Accessed July 18, 2020, <https://www.cjc-ccm.gc.ca/cmslib/general/CJC-CCM-Procedures-2015.pdf>.

5. Judges Act

6. "Irreproachable Behaviour," Canadian Judicial Council, Last Accessed July 18, 2020, https://www.cjc-ccm.gc.ca/english/about_en.asp?selMenu=about_mp_judgesact_en.asp.

7. Executive Director

8. The Chairperson or one of the Vice-Chairpersons of the Judicial Conduct Committee

ملاحظات لازم در شکایت رعایت نشده، می‌تواند آن را رد کند. اگر رئیس، کسب نظر قاضی یا رئیس دادگاه را لازم بداند، مدیر اجرایی کتباً از آنها کسب نظر می‌کند و آنها سی روز مهلت دارند تا نظر خود را اعلام کنند. پس از بررسی اطلاعات و نظرات قاضی و رئیس دادگاه، قاضی (رئیس) تصمیم می‌گیرد؛ یا شکایت را رد می‌کند و اعلام می‌کند که کسب اطلاعات و بررسی بیشتر و انجام کاری لازم نیست. یا دستور می‌دهد تا اطلاعات بیشتری درخصوص موضوع جمع‌آوری شود. یا پرونده را که تکمیل شده می‌داند برای اقدام مقتضی^۹ نگه می‌دارد. در صورتی که رئیس نظر به تکمیل اطلاعات داشته باشد، پرونده را به کارگروه ارجاع می‌دهد، این اقدام زمانی انجام می‌شود که موضوع از درجه‌ای از اهمیت برخوردار است که ممکن است به برکناری قاضی متخلف بینجامد. در این صورت رئیس باید کتباً علت ارجاع موضوع را به کارگروه توضیح دهد. مدیر اجرایی، قاضی متخلف و رئیس دادگاه را در جریان امر قرار می‌دهد و از قاضی می‌خواهد تا ظرف سی روز مطالب خود را اظهار کند. پس از آن، اظهارات قاضی، توسط مدیر اجرایی به کارگروه ارائه خواهد شد. در مواردی که موضوع خیلی جدی است، یا دادستان و وزیر دادگستری از شورا برای تحقیق در رفتار قاضی‌ای درخواست می‌کند، کمیته تحقیق شکل می‌گیرد. در این صورت کمیته گزارشی مفصل از تحقیقات خود به شورا ارائه می‌دهد که برای همه قابل دسترس است. اگر شورا به جمع‌بندی برسد، از طریق وزیر دادگستری، از پارلمان می‌خواهد که قاضی از منصب خود برکنار شود. شورا تنها صلاحیت دارد تا از پارلمان، برکناری قاضی را بخواهد. تاکنون پارلمان با چنین درخواستی مواجه نشده است.^{۱۰} هم‌اکنون در سایت شورای قضایی، یازده پرونده ارجاع شده به کمیته تحقیق، با شرح کامل، از جمله گزارش کامل کمیته تحقیق درخصوص شکایت انجام شده، در دسترس و قابل مطالعه است.^{۱۱}

۹. پرونده یا در مرحله اول رد می‌شود یا برای تصمیم‌گیری باقی می‌ماند. حالتی که پرونده برای تصمیم‌گیری

در انتظار است، حالت انتظار برای اقدام مقتضی خوانده می‌شود.

10. "The Conduct of Judges," Canadian Judicial Council, Last Accessed July 18, 2020, https://www.cjc-ccm.gc.ca/cmslib/general/news_pub_judicialconduct_CJCRole_en.pdf, 7.

11. "Inquiries Listings," The Inquiry Committee, Last Accessed July 18, 2020, https://www.cjc-ccm.gc.ca/english/conduct_en.asp?selMenu=conduct_inquiry_en.asp.

برای نمونه پرونده قاضی Michel Girouard، که از سال ۲۰۱۵ و به دلیل عدم رعایت استقلال درحال رسیدگی است. پرونده قاضی Michel Déziel در سال ۲۰۱۵، به دلیل اتهاماتی که در زمان رسیدگی به پرونده کمیسیون کربن از سوی یکی از شهود به قاضی وارد شد به دلیل عملکرد او در زمان وکالت و پیش از آنکه قاضی شود و نامه رئیس دادگاه عالی به کمیسیون رسیدگی به رفتار قضات برای روشن نمودن این اتهامات (داوری بین دو طرف دعوا و ردوبدل کردن مبلغی بین دو طرف برای رفع اختلاف). کمیته تحقیق در نهایت رأی داد، هر چند رفتار قاضی

اگر پرونده برای اقدام مقتضی باقی بماند، رئیس شورا با مشورت رئیس دادگاه^{۱۲} پیشنهاد می‌دهد موضوعی که موجب شکایت شده با توصیه، اخطار یا روش دیگری، به قاضی متخلف، تذکر داده شود. رئیس شورا ممکن است از مدیر اجرایی بخواهد تا برای جمع‌آوری اطلاعات، قاضی تحقیق منصوب کند که در این صورت مدیر اجرایی، قاضی متخلف و رئیس دادگستری را در جریان امر قرار می‌دهد. قاضی تحقیق در این حالت می‌تواند بازجویی‌های محرمانه انجام دهد و به مطلعین و مرتبطینی که با آنها صحبت می‌کند، اطمینان دهد که نام او محرمانه خواهد ماند. پیش از آنکه قاضی تحقیق، گزارش خود را به رئیس ارائه کند، باید از قاضی متخلف بخواهد تا درخصوص گزارش، نظرات خود را اعلام کند و اظهارات قاضی متخلف باید در گزارش قاضی تحقیق منعکس شده باشد. اگر برخی از مطالب گزارش محرمانه باشد، قاضی تحقیق باید در گزارش خود به این بپردازد که چرا ارائه‌کننده اطلاعات مایل نبوده که نام او فاش شود. پس از اینکه رئیس، گزارش قاضی تحقیق را دریافت می‌کند، به یکی از سه روشی که در بالا آمد، درخصوص پرونده تصمیم خواهد گرفت (رد شکایت، اقدام مقتضی و ارجاع به کارگروه). رسیدگی به شکایت از قضات شورای عالی قضایی و رئیس دادگاه به همین شیوه صورت خواهد گرفت و تنها ارجاعات به رئیس دادگاه و کسب نظر او که در قانون آمده، در موارد شکایت علیه او، انجام نخواهد شد.

پس از اتمام دادرسی، مدیر اجرایی کتباً به شاکی، رد شدن شکایت یا تصمیم رئیس را با دلایل، توضیح خواهد داد. یک نسخه از این پاسخ برای رئیس دادگاه و قاضی متخلف نیز ارسال می‌شود. ارجاع به کارگروه و قاضی تحقیق نیز به اطلاع شاکی می‌رسد.

لازم به ذکر است که شورا هر سال گزارشی برای عموم از خلاصه پرونده‌های واصله و نحوه رسیدگی به آن منتشر می‌کند.^{۱۳} ارائه شکایت به شورا مهلت و هزینه ندارد. برای ارائه شکایت، نیاز به داشتن وکیل و فرم مخصوص شکایت نیست. شکایت‌ها با پست یا از طریق

می‌تواند بر اساس قانون قضات تخلف رفتاری باشد، اما در حدی نیست که وی از سمت خود برکنار گردد. پرونده قاضی Paul Cosgrove در سال ۲۰۰۹ به اتهام سوءاستفاده از مقام قضایی در بازداشت‌های غیرقانونی، هم‌ترازی نامناسب در ایفای نقش قاضی و وکیل هم‌زمان برای یکی از طرفین دعوا، سوءاستفاده و زیاده‌روی در زبان گفتاری (زبان نامناسب و لحن بد در گفتار)، دخالت‌های مکرر و بی‌مورد در کار دادستان و ... که در نهایت، کمیسیون خواستار برکناری او از سمت قضایی شد.

12. Judge's Chief Justice

13. "Inquiries Listings," op.cit.

ایمیل و ابزارهای الکترونیکی دیگر به شورا ارسال خواهد شد.^{۱۴} هرکس می‌تواند با مراجعه به سایت دادگستری، شکایت خود را در مدت زمان کوتاهی به مقام قضایی ارائه دهد.^{۱۵}

۱-۲- مجازات‌ها

مجازات‌ها و اقدامات انضباطی برای قضات عالی در قانون به صراحت پیش‌بینی نشده و تنها اشاره شده که شورا می‌تواند اقدامات اصلاحی و درمانی^{۱۶}، تا برکناری قضات از سمت خود را پیشنهاد کند.^{۱۷}

شورای قضایی کانادا، پس از انجام تحقیقات، به دلایل زیر پیشنهاد می‌دهد که قضات برکنار شوند:

- ضعف و کبر سن؛
 - رفتار غیراخلاقی و ناشایست؛
 - ناتوانی در اداره دادگاه و انجام امور محوله؛
 - انتصاب و پذیرش سمت دیگری که با انجام وظایف قضایی تداخل دارد.^{۱۸}
- بدون تردید، زمانی که شورا احساس کند از امکان شکایت سوءاستفاده شده یا شکایت بلاوجه است، آن را رد می‌کند.^{۱۹} شورا به هیچ عنوان خود به تنهایی قادر به برکنار کردن قاضی نیست. قاضی‌های فدرال تنها توسط پارلمان از سمت خود برکنار می‌شوند.^{۲۰} هریک از مراجع همیار شورا در تحقیق و بررسی پرونده‌ها، از جمله کارگروه و قاضی تحقیق چنانچه عمل قاضی را به اندازه‌های بزرگ و جدی نیابند که پیشنهاد به برکناری او دهند، تذکر به قاضی، انجام مشاوره و دیگر اقدامات اصلاحی را پیشنهاد خواهند داد.^{۲۱}

14. "Filing a Complaint," The Inquiry Committee, Last Accessed July 18, 2020, https://www.cjc-ccm.gc.ca/english/conduct_en.asp?selMenu=conduct_complaint_en.asp#s5.

15. Ibid.

16 Remedial Measures

17. "How Judges are Held Accountable and by Whom," The Canadian Superior Courts Judges Association, Last Accessed July 18, 2020, http://www.cscja-acjcs.ca/judges_accountable-en.asp?l=5.

18. "Irreproachable Behavior," op.cit.

19. Ibid.

20. Ibid.

21. "Filing a Complaint," op.cit.

۱-۳-۱- اصول حاکم بر رفتار قضات^{۲۲}

۱-۳-۱- استقلال

قاضی نباید تحت تأثیر هیچ نیرو و فشاری رأی صادر کند. قضات باید موازین و استانداردهای قضایی را در رفتار خود به کار بگیرند تا اعتماد عمومی به استقلال قضایی به وجود بیاید. استقلال قضایی تنها برای حمایت از قضات نیست بلکه هدف از آن درنهایت حفظ حقوق همه شهروندان کاناداست. استقلال قضایی دو وجه شخصی و سیستمی دارد. اولی بی‌طرفی قاضی در برخورد با پرونده و دومی رابطه قاضی با دستگاه قضایی و همچنین با قوای دیگر است.^{۲۳}

قاضی باید باتوجه به قانون و آنچه از آن درمی‌یابد، حکم موضوع را بدون ترس و ترجیح شخصی و بدون توجه به قضاوت عموم، صادر کند. این امر سنگ‌بنای اصل حاکمیت قانون است. قضات باید درمقابل تلاش‌های طرفین دعوا، احزاب سیاسی و گروه‌های رسمی برای اعمال نفوذ مقاومت نموده و مستقل عمل کنند.^{۲۴} حمایت عمومی از آرای صادره، در گرو اعتماد مردم به استقلال و بی‌طرفی قضایی است.^{۲۵}

۱-۳-۲- صحت رفتار (کمال) قاضی^{۲۶}

قضات باید تمام تلاش خود را بکنند که رفتار آنها در نظر افراد آگاه، معقول و متعارف و عادل، قابل‌سرزنش نباشد. قضات باید یکدیگر را به رعایت استانداردهای اخلاقی تشویق کنند.^{۲۷} قضات باید از کارهایی که در ذهن افراد معقول و متعارف، آگاه و عادل قابل‌نقد است، دوری کنند.^{۲۸}

قضات بدون تردید مانند دیگر شهروندان از زندگی خصوصی برخوردارند و باید از آن لذت ببرند و از آزادی‌ها و حقوق شهروندی به‌طورکلی بهره‌مند باشند. مطمئناً جامعه به قضات گوشه‌گیر و منزوی نیاز ندارد و چنین چیزی نمی‌خواهد. بنابراین قضات در عین حفظ شأن و ایفای نقش خود باید در ارتباط نزدیک با جامعه باقی بمانند. رفتار قضات حتی خارج از محل

22. "Ethical Principles for Judges, 2004," Canadian Judicial Council, Last Accessed July 18, 2020, https://www.cjc-ccm.gc.ca/cmslib/general/news_pub_judicialconduct_Principles_en.pdf.

23. Ibid. 8.

24. Ibid. 9.

25. Ibid. 10.

26. Integrity

27. Ibid. 13.

28. Ibid. 14.

کار آنها، مورد قضاوت مردم است، بنابراین آنها باید به ناچار برخی محدودیت‌ها را در رفتار و فعالیت‌های خود بپذیرند، حتی رفتارهایی که اگر از افراد دیگر جامعه سر بزند، سرزنش نمی‌شوند. بر این اساس، قضاات باید بتوانند توازنی میان الزامات شغلی خود و خواسته‌های قانونی زندگی شخصی خویش، برقرار سازند. قضاات باید دیگر همکاران خود را نیز به رعایت این اصول فراخوانند چراکه رفتار اشتباه یک قاضی، همه نظام قضایی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.^{۲۹}

در صورتی که قاضی از رفتار خلاف اخلاق همکار خود مطلع شود، باید به او تذکر دهد، از او پرس‌و‌جو کند یا موضوع را به مقام قضایی بالاتر اطلاع دهد.^{۳۰}

۱-۳-۳- بی‌طرفی

قضاات نباید در گروه‌ها، نهادها یا مباحث عمومی‌ای شرکت کنند که در نظر افراد معقول، متعارف و عادل می‌تواند بی‌طرفی آنها را زیر سؤال ببرد. قضاات نباید درخواست‌های عمومی سیاسی را امضاء و در مناظرات سیاسی شرکت کنند. هرچند فعالیت سیاسی برای خانواده قضاات منعی ندارد ولی آنها باید آگاه باشند و در نظر بگیرند که فعالیت افراد نزدیک به آنها در حزبی خاص می‌تواند به بی‌طرفی آنها آسیب برساند. قضاات باید از رسیدگی به پرونده‌ای که احتمال می‌دهند، نمی‌توانند در آن بی‌طرفی را رعایت کنند، خودداری کنند. قضاات باید از ورود به پرونده‌هایی که افراد معقول، متعارف و عادل ورود به آن را در تضاد با منافع قاضی و طرفین دعوا می‌دانند، خودداری کنند.^{۳۱}

عضویت در هیئت‌مدیره‌ها برای قضاات توصیه نمی‌شود مگر هیئت‌مدیره در خصوص آموزش، تعلیم و تربیت قضاات باشد.^{۳۲} عضویت در مدیریت دانشگاه‌ها، نهادهای عام‌المنفعه و ... به این دلیل باید با احتیاط و دوراندیشی باشد که ممکن است این نهادها روزی دعوایی در دادگاه مطرح نمایند یا فعالیت آنها به مسائل سیاسی و اجتماعی جامعه نزدیک شود و بی‌طرفی قضاات را زیر سؤال ببرد.^{۳۳} قضاات نباید توصیه‌نامه‌ای برای کسی بنویسند، چراکه در واقع استفاده از شأن و منزلت قضاوت برای پیشرفت و منفعت یک شخص خواهد بود.^{۳۴}

29. Ibid. 15.

30. Ibid. 16.

31. Ibid. 27-30.

32. Ibid. 36.

33. Ibid. 37.

34. Ibid.

۱-۳-۴- وجدان کاری و سخت‌کوشی^{۳۵}

قضات باید وقت خود را به فعالیت‌های گسترده‌ای که برایشان تعیین شده اختصاص دهند که البته فقط محدود به حضور در دادگاه و صدور رأی نیست، بلکه شامل فعالیت‌های مرتبط به امور کاری دادگاه نیز می‌شود. قضات باید توانایی، مهارت و دانش خود را در امور قضایی بالا ببرند. قضات نباید به فعالیت‌هایی بپردازند که آنها را از انجام وظایفشان باز می‌دارد و نباید از شیوع چنین رفتاری در میان همکاران خود چشم‌پوشی کنند و باید نسبت به این رفتارها حساسیت داشته باشند. شایسته است که قاضی در زمانی مقتضی و منطقی در خصوص دعوا، رأی صادر کند. وجدان کاری و سخت‌کوشی در معنایی گسترده، به این معناست که قاضی وظایف خود را با مهارت، وقت، توجه و در زمان مقتضی انجام دهد.

در سطح کلان قضات باید وظایف خود را در اولویت قرار دهند و پس از آن به انجام فعالیت‌هایی بپردازند که مایلند و با وظایف و اصول اخلاقی آنها مغایرت ندارد. رسیدگی به خانواده در زندگی قضات مورد توجه است و بنابراین آنها باید از تعطیلات کافی و اوقات فراغت برخوردار باشند تا بتوانند قوای ذهنی و جسمی خود را تجدید کنند. باید به قضات فرصتی برای ارتقای دانش و مهارت آنها نیز داده شود.

موضوع وجدان کاری و سخت‌کوشی قضات را می‌توان در سه زمینه بررسی کرد: وظایف قضایی، وظایف اداری و مشارکت در طرز کار دادگاه.^{۳۶} صبر و حوصله قاضی یکی از عوامل مهم در رفتار قضایی است. قاضی نه تنها باید عادلانه رأی دهد بلکه رفتار او باید کاملاً گویای این عدالت و بی‌طرفی باشد. قاضی باید در صدور رأی از بیان مطالب غیرمرتبط و غیرضروری نسبت به پرونده خودداری کند. درمورد وظایف اداری، قضات باید مسائل مربوط به برگزاری جلسه و کنفرانس‌های پیش از آن را اداره و مدیریت کنند و آن را از وظایف خود دانسته و در انجام آن کوشا باشند.

قضات باید در جلسات و گردهمایی‌های مربوط به قانون، حقوق و رویه‌های دادرسی شرکت کنند و آموزش قضات و وکلا را به‌عهده بگیرند. درموردی که قاضی با رفتار نامناسب وکیل روبه‌رو می‌شود، باید با صبر، درموردی عکس‌العمل نشان دهد که مدرک کافی برای رفتار ناشایست وکیل به‌دست آمده باشد و در این مورد باید بررسی کند که آیا عدالت ایجاب

35. Diligent

36. The Administration of Justice

می‌کند که تا پایان رسیدگی این مسئله مسکوت بماند یا خیر و در هر صورت قاضی باید آگاه باشد که برخورد او با وکیل یکی از طرفین می‌تواند به ضرر آن طرف تمام شود.^{۳۷}

۱-۳-۵- رعایت مساوات و برابری

قضات باید در رفتار با همه افراد (طرفین دعوا، شهود، کارکنان و همکاران قضایی)، بدون تبعیض رفتار کنند. قضات باید از عضویت در گروه‌هایی که به هر شکلی به رفتارهای تبعیض‌آمیز خلاف قانون^{۳۸} مشهور هستند، خودداری کنند. قضات باید در دادگاه مانع اظهارنظر، صحبت و اشاره‌های نژادپرستانه یا مبتنی بر تحقیر جنسیت یا ناتوانی افراد شوند. قوانین بسیاری بر برابری افراد در قانون و در برابر قانون اشاره و تأکید دارند، قضات نباید تحت تأثیر پیش‌داوری، کلیشه و داستان درخصوص افراد یا قومیت‌های خاص قرار بگیرند. قضات نباید در سخن، اشاره، نظر و بیان به‌نحوی رفتار کنند که تفسیر بر حساسیت وی نسبت به اشخاص خاصی بشود. قضات باید در رفتار با همه مؤدب و متواضع باشند.^{۳۹}

۲- مسئولیت انضباطی قضات در آمریکا

کد رفتار و اخلاق قضات ایالات‌متحده آمریکا، در سال ۱۹۷۳ و از سوی کنفرانس قضایی^{۴۰} به تصویب رسیده است. از آن تاریخ به بعد، کنفرانس قضایی تغییراتی به فراخور زمان در آن ایجاد کرده که آخرین تغییرات به سال ۲۰۱۴ بازمی‌گردد. هدف از روش‌های نظارتی بر رفتار قضات در نظام حقوقی آمریکا، این است که قضات و کارمندان قضایی، به عنوان مقامات رسمی دولت، مسئول رفتار خود باشند و منابع عمومی در این خصوص، مدیریت شود. همان‌طور که در برنامه استراتژی ۲۰۱۵ درخصوص تشکیلات قضایی فدرال^{۴۱} آمده، مسئولیت، هسته اصلی این قوه، در سطح فدرال است. موازین و استانداردهای رفتاری محکم، پایبندی داوطلبانه (شخصی) به اجرای آن (خوداجرایی)^{۴۲} در احترام به اصول و قوانین حقوقی

37. Ibid. 17-22.

38. Discrimination That Contravenes the Law

39. Ibid. 23-27.

40. The Judicial Conference of the United States

مجلس ایالات‌متحده آمریکا، در سال ۱۹۲۲، این نهاد را برای تنظیم، اداره و ارائه سیاست‌های قوه قضائیه تأسیس کرد.

41. "Strategic Plan for the Federal Judiciary, 2015," United States Court, Last Accessed July 18, 2020, <http://www.uscourts.gov/statistics-reports/strategic-plan-federal-judiciary> (United States).

42. Self-enforcement

و اخلاقی، نظارت مناسب و مؤثر بر بودجه و اموال عمومی و استفاده مؤثر^{۴۳} و بهینه^{۴۴} از منابع، از عناصر تشکیل‌دهنده مسئولیت قضایی هستند.

۲-۱- مراجع انضباطی و آیین دادرسی

طبق قوانین، مسئولیت اداره قوه قضائیه^{۴۵}، با کنفرانس قضایی ایالات متحده آمریکا^{۴۶}، شوراهای قضایی حوزه‌های منطقه‌ای^{۴۷} و خود دادگاه‌ها و درموارد خاص و ویژه، با دفتر اداری دادگاه‌های ایالات متحده آمریکا^{۴۸}، تضمینات درون‌ایالتی در سطح محلی و ناحیه‌ای هم وجود دارند که از اتلاف منابع و اشتباهات جلوگیری می‌کنند و امکان بررسی جزئی را نیز فراهم آورده‌اند.^{۴۹}

قضات و کارمندان قضایی موظف به رفتار بر اساس نظام‌نامه اخلاقی و قوانین مصوب در این خصوص هستند. بر اساس قانون رفتار و ناتوانی قضایی^{۵۰}، رئیس قضات، شوراهای قضایی منطقه‌ای و درموارد لزوم کنفرانس قضایی به تحقیق در خصوص شکایاتی می‌پردازد که مدعی هستند یک قاضی «در انجام امور دفتری و مربوط به دادگاه، رفتاری تبعیض‌آمیز یا مخرب داشته» و یا «به دلایل جسمی یا روانی، ناتوان از انجام امور محوله» است. یک پایگاه اطلاع‌رسانی عمومی، قانون رفتار و ناتوانی قضایی را شرح داده و روند تکمیل و تنظیم کردن شکایت از قضات را در آن پیش‌بینی و ایجاد نموده است. پایگاه اطلاع‌رسانی هر حوزه قضایی منطقه‌ای نیز قوانین مربوط به شکایت علیه قضات را به عموم ارائه کرده‌اند و به‌طور کامل شرح داده‌اند چه چیز امکان شکایت را فراهم می‌کند، از چه کسانی می‌توان شکایت کرد، فرم‌های شکایت چگونه تکمیل می‌شوند و روند رسیدگی به شکایت چگونه خواهد بود.^{۵۱}

شکایت می‌تواند حضوری تنظیم شده و به دستیار قضایی دادگاه تجدیدنظر حوزه‌ای که قاضی طرف شکایت در آن حضور دارد و یا اگر قاضی در دادگاه ملی قضاوت می‌کند، به دفتر

43. Effective

44. Efficient

45. The Third Branch

46. The Judicial Conference of the United States

47. Regional Circuit Judicial Councils

48. The Director of the Administrative Office of the U.S. Courts (AO)

49. "Administrative Oversight and Accountability," United States Court, Last Accessed July 18, 2020,

<http://www.uscourts.gov/about-federal-courts/judicial-administration/administrative-oversight-and-accountability>.

50. The Judicial Conduct and Disability Act

51. "Administrative Oversight and Accountability," op.cit.

مخصوصی که آن دادگاه به این امر اختصاص داده است، تسلیم شود. شکایت باید دربردارنده عمل یا عدم‌صلاحیت موردنظر شاکی از قضات منطقه، ناحیه، دادگاه ورشکستگی یا دادگاه‌های دیگری باشد که در پاراگراف ۳۶۳، ۲۸ U.S.C آمده است. یک گزارش سالانه درخصوص وقایع قضایی دادگاه‌های ایالات متحده^{۵۲}، آمار مربوط به شکایات قضایی، پرونده‌های مختومه شکایات علیه قضات و پرونده‌هایی که در جریان رسیدگی است را در اختیار عموم قرار می‌دهد.^{۵۳}

قاضی انتظامی^{۵۴}، پس از دریافت شکایت آن را بررسی می‌کند تا دلایل مربوط به اتهامات وارده ارائه شده و شکایت مطابق اهداف قانون صورت گرفته باشد. اگر دلایل مربوط به اتهام ارائه نشده و یا شکایت مطابق اهداف قانون نباشد (اتهامات پوچ)، قاضی می‌تواند شکایت را رد کند.^{۵۵}

رونوشتی از شکایات پذیرفته‌شده، توسط منشی دادگاه، به قاضی‌ای که از او شکایت شده است، ارسال می‌شود.^{۵۶} قاضی ارشد از قاضی در معرض اتهام تخلف می‌خواهد تا به شکایت پاسخ دهد، پاسخ قاضی متخلف قابل ارسال برای شاکی نیست، مگر خود او اجازه دهد. ممکن است قاضی ارشد حضوری یا کتباً با شاکی، قاضی در معرض اتهام تخلف یا هر کسی که ممکن است از موضوع اطلاع داشته باشد، صحبت کند یا هر مدرک و سند مربوط به موضوع را بازبینی و بررسی نماید.^{۵۷}

پس از این مرحله، قاضی انتظامی درخصوص شکایت صورت‌گرفته، تصمیم‌های زیر را اتخاذ می‌کند: شکایت را به دلیل عدم ارائه مدارک کافی و بلاوجه و یا ناممکن بودن ارتکاب تخلف با توجه به بررسی‌های انجام‌شده و یا به دلیل اینکه شکایت نه از رفتار قاضی بلکه از

52. The Judicial Business of the United States Courts

۵۳. برای نمونه، در سال ۲۰۱۵، شکایات در دادگاه‌های تجدیدنظر به ۵۲ هزار و ششصد و نود و هشت رسیده که ۴ درصد افزایش داشته است. نک:

“Judicial Business of the United States Courts,” United States Court, Last Accessed July 18, 2020, <http://www.uscourts.gov/statistics-reports/analysis-reports/judicial-business-united-states-courts>.

54. The Chief Judge

55. “Complaints against Judges and Judicial Discipline, 28 U.S. Code Chapter 16,” Cornell Law School, Last Accessed July 18, 2020, <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/28/part-I/chapter-16> (United States).

56. Ibid. (c)

57. Ibid. Review of Complaint by Chief Judge, (a), 2.

رأی صادره صورت گرفته است، و یا در مواردی که مدارک صریحی خلاف آن ارائه شود و نشان دهد که اتهامات وارده از پایه درستی برخوردار نیست، رد می‌کند.^{۵۸}

در صورتی که رفتار اصلاح‌کننده و مناسب و جبران‌کننده‌ای^{۵۹} صورت بگیرد و یا به دلایل دیگری که رخ می‌دهد، رسیدگی به پرونده شکایت، لازم نباشد، قاضی انتظامی، دستور توقف رسیدگی را صادر می‌کند. قاضی باید یک رونوشت از دستورات صادره را به شاکی و قاضی که شکایت متوجه اوست، ارسال کند. دستور و نظر قاضی انتظامی در شورای قضایی منطقه قابل تجدیدنظرخواهی است. رأی شورا در خصوص شکایت، نهایی و غیرقابل تجدیدنظر در دادگاه‌های دیگر است. در رسیدگی شورا، شکایت به هیئت‌های^{۶۰} پنج‌نفره‌ای از اعضای شورا ارجاع می‌شود که دست کم دو تن از آنها باید از قضات منطقه (دادگاه بدوی فدرال) باشند.^{۶۱}

اگر قاضی در هیچ کدام از مراحل بالا به نتیجه نرسد و دستور صادر نکند، کمیته‌ای ویژه از قضات ناحیه و منطقه تشکیل می‌دهد تا به بررسی اتهام و شکایت وارده، بپردازند. شکایت و تمام مدارک مربوط به آن را به تک‌تک اعضاء ارائه می‌کند.^{۶۲} کمیته به بررسی و تحقیق در خصوص موضوع پرداخته و گزارش کامل و مفصلی از یافته‌ها و اقدامات مناسب، به شورای قضایی منطقه، ارسال می‌نماید.^{۶۳} شورا با دریافت گزارش، یا شکایت را رد می‌کند، یا تحقیقات بیشتری انجام می‌دهد. اگر شکایت رد نشود، شورا باید از ابزار مناسب برای اطمینان از اداره سریع و مؤثر حوزه قضایی، استفاده کند. این اقدامات و ابزار در بخش مجازات‌ها توضیح داده خواهند شد.^{۶۴}

شورا ممکن است به هر دلیل ترجیح دهد شکایت و مدارک مربوط به آن را برای رسیدگی، به کنفرانس قضایی ارائه کند. پس از این تصمیم، شورا باید بلافاصله شاکی و قاضی را در جریان تصمیم خود قرار دهد.^{۶۵} کنفرانس قضایی، پس از دریافت گزارش و شکایت و انجام اقدامات مقتضی در زمینه کشف و تحقیق، یکی از مجازات‌های مقرر در قانون را (که در بخش مجازات‌ها خواهیم دید) انتخاب می‌کند. پس از تعیین جرم قاضی متخلف،

58. Ibid. (b)(1).

59. Appropriate Corrective Action

60. panel

61. "Complaints against Judges and Judicial Discipline, 28 U.S. Code Chapter 16," op.cit. (b) (2), (c), (d).

62. اگر از اعضای کمیته کسی فوت کند و یا در جریان رسیدگی بازنشسته شود، قاضی دیگری به جای او در کمیته منصوب می‌شود اما ترفیع قضات کمیته در عضویت آنها تأثیری ندارد.

63. Ibid. Special Committees

64. Ibid. Action by Judicial Council, (a).

65. Ibid. (b).

موضوع از سوی کنفرانس به مجلس برای اقدام مقتضی ارجاع می‌شود. منشی مجلس، پس از دریافت اعلام جرم و علل آن، موارد را در اختیار عموم نمایندگان قرار می‌دهد. اگر جرم قاضی در سطح ایالت یا فدرال، جنایت^{۶۶}، تشخیص داده شود، و متهم مراحل تجدیدنظرخواهی را طی کرده و جرم او تغییر نکند، کنفرانس قضایی، پرونده و تمام ضامم مربوط به آن را برای اقدام مقتضی، به مجلس، ارجاع خواهد داد.^{۶۷} این مرجع رسیدگی جایی مطرح می‌شود که عمل انجام‌شده هم‌زمان یک جرم مهم و طبیعتاً یک تخلف انتظامی است.

شورای قضایی، کنفرانس قضایی، کمیته‌های ویژه و کمیته‌های دائمی، در آنچه اقتضای انجام وظایف آنها در کشف حقیقت و انجام تحقیقات درخصوص شکایات است، قدرت کامل و مطلق در احضار افراد دارند.^{۶۸} قاضی متخلف و شاکی می‌توانند از تصمیم شورای قضایی که طبق بخش ۳۵۴ اتخاذ شده است، در کنفرانس قضایی، تجدیدنظرخواهی کنند. بجز این مورد، تمام تصمیم‌ها و دستورات شورای قضایی، از جمله، غیرقابل تجدیدنظرخواهی بودن یک دستور، قطعی و غیرقابل تجدیدنظرخواهی است.^{۶۹}

تمام مدارک و اسناد رسیدگی و تحقیق درخصوص شکایات محرمانه است. دستورات کتبی مربوط به تعیین تخلف بر اساس بخش ۳۵۴ که از سوی کنفرانس قضایی، کمیته‌های ویژه و یا شورای قضایی اتخاذ شده‌اند، در اختیار عموم قرار خواهند گرفت. جز در مواردی که عدالت اقتضاء می‌کند^{۷۰}، دلایل اتخاذ تصمیم نیز به اطلاع عموم خواهد رسید.^{۷۱}

جدا از رسیدگی‌های فدرال، در داخل ایالات و هر منطقه، شورای قضایی منطقه‌ای وجود دارد که مسئول نظارت بر قضات منطقه است. هر شورا صالح است که «دستورات ضروری و متناسب را برای اداره بهتر و مؤثر نهاد دادگستری، در منطقه، صادر کند.» فعالیت‌های شورا شامل رسیدگی به رفتار و عدم صلاحیت قضات و بازبینی و بررسی برنامه شوراهای ناحیه‌ای در مسائلی چون حمایت از افراد بی‌بضاعت و انتخاب هیئت‌منصفه است.

66. Felony

67. "Complaints against Judges and Judicial Discipline, 28 U.S. Code Chapter 16," op.cit. Action by Judicial Conference, (a), (b).

68. Ibid. Subpoena Power, (a), (b).

69. Ibid. Review of Orders and Actions, (a), (b), (c)

70. The Interests of Justice

71. "Complaints against Judges and Judicial Discipline, 28 U.S. Code Chapter 16," op.cit. Disclosure of Information, (a), (b).

دادگاه‌های بدوی فدرال در سطح منطقه‌ای^{۷۲}، مسئول نظارت مؤثر بر منابع عمومی و عزل و نصب کارمندان هستند. هر دادگاه باید به‌صورت روشن مدیریت و تصمیمات مالی خود را شرح داده و از آن گزارش تهیه کند.

۲-۲- مجازات‌ها

اقداماتی که شورای قضایی پس از ارجاع شکایت و بررسی و تأیید شکایت انجام می‌دهد، شامل موارد زیر خواهد بود:

- موقتاً پرونده‌ای به قاضی متخلف ارجاع نشود؛
- قاضی متخلف، به‌طور خصوصی^{۷۳}، سرزنش و توبیخ می‌شود؛
- سرزنش و توبیخ قاضی به شکل عمومی انجام می‌شود؛
- اگر موضوع شکایت، عدم‌رعایت اصل «رفتار خوب» و تصدی دفتر قضایی با نقض این اصل باشد، شورا می‌تواند عدم‌صلاحیت قاضی در تبعیت از رویه‌ها و اصول مصحح در بخش ۳۷۲ ب قانون را اساس رأی قرار داده و از قاضی بخواهد تا داوطلبانه بازنشسته شود؛
- درخصوص قضات عالی^{۷۴}، اگر رفتار^{۷۵} آنها موضوع شکایت باشد، شورا می‌تواند از قاضی منطقه بخواهد تا اقدام لازم را که شورا مناسب می‌داند، انجام دهد.
- شورا به‌هیچ‌وجه نمی‌تواند حکم به برکناری قاضی‌ای دهد که دفتر قضایی خود را با رفتار خوب اداره^{۷۶} می‌کند.^{۷۷} یعنی اگر قاضی تخلفی جز اداره خوب دفتر انجام دهد،

72. The District Level

در تشکیلات قضایی فدرال، دادگاه‌های ناحیه‌ای نقش دادگاه بدوی را ایفاء می‌کنند. در حال حاضر کل آمریکا به یکصد ناحیه تقسیم شده که در هر ناحیه دست‌کم یک دادگاه ناحیه‌ای وجود دارد. عبدالحسین شیروی، حقوقی تطبیقی (تهران: سمت، ۱۳۹۱)، ۱۸۲.

73. by Means of Private Communication

74. Magistrate Judges

اینان قضاتی هستند که در دادگاه‌های فدرال و برای کمک به قضات دادگاه‌های فدرال یا اصطلاحاً قضات منطقه منصوب می‌شوند. این قضات هشت سال تمام‌وقت یا چهار سال نیمه‌وقت فعالیت کرده و می‌توانند در سمت خود ابقاء شوند. این قضات معمولاً در آغاز خدمتشان، متهمان جرایم کیفری را ملاقات کرده و قرارهای ابتدایی، از جمله قرار وثیقه صادر کرده و کارهای اداری دیگر را انجام می‌دهند. م

75. The Conduct of a Magistrate Judge

76. During Good Behavior

77. "Complaints against Judges and Judicial Discipline, 28 U.S. Code Chapter 16," op.cit. Action by Judicial Council, (a) (2) (3).

مجازات آن نمی‌تواند برکناری باشد. هرچند معیار دقیق «اداره خوب» و «رفتار خوب» در قانون تعیین نشده و به هر صورت قضاوت در این خصوص با ابهام روبه‌روست.

۲-۳- اصول حاکم بر رفتار قضات

۲-۳-۱- استقلال قضایی

ایالات متحده آمریکا به دلیل استقلال قضات در نظام حقوقی‌اش، به خود می‌بالد و مورد ستایش کشورهای جهان است. هدف از تدوین برنامه قضایی ۲۰۱۵ نیز این است تا روش‌هایی پیش‌بینی شود که این نظام حقوقی به‌عنوان الگوی اعمال عدالت و بی‌طرفی، همچنان به حیات خود ادامه دهد. از محورهای اصلی این برنامه، توجه به استقلال قضایی است که عبارت است از توان اعمال عدالت بدون ترس و استقلال ساختاری کافی برای قوه قضائیه به‌عنوان قوه‌ای همسنگ و هم‌وزن دو قوه دیگر در مسائل حکومتی و مدیریتی.^{۷۸} شرافت و استقلال قضات به این بسته است که آنها بتوانند رأی خود را بدون ترس یا منفعت، صادر کنند. استقلال، به‌معنای خودسری قضات نیست؛ آنها باید در عین حال که به خود ترس و بیم راه نمی‌دهند، آرای خود را مطابق قانون و موازین مصرح در این اخلاق‌نامه صادر نمایند. عمل به این مسئولیت، قبول و اعتماد عمومی نسبت به آنها ایجاد می‌کند و نقض این موازین به نظام حقوقی خدشه وارد کرده و اعتماد را در مردم از بین می‌برد.^{۷۹}

۲-۳-۲- دوری از رفتار نامناسب، ناشایست و بی‌طرفی

قضات نباید اجازه دهند که ارتباطات و مناسبات فامیلی، اجتماعی، سیاسی و مالی، بر رفتار قضایی و رأی آنها تأثیر بگذارد. قاضی نباید بگذارد که شأن قضایی برای پیشبرد منافع او یا دیگران مورد استفاده قرار بگیرد و نباید بگذارد که دیگران در افراد ثالث این تصور را ایجاد کنند که از مرتبه‌ای برخوردارند که می‌توانند بر قاضی تأثیر بگذارند. یک قاضی نباید داوطلبانه، شهادت دهد. قاضی نباید در نهادی عضویت داشته باشد که شهره به تبعیض مذهبی، جنسی و ملیتی است. ظاهر ناشایست وقتی بروز پیدا می‌کند که یک انسان معقول و متعارف، با آگاهی نسبت به همه نتایج مرتبط، نتیجه بگیرد که صداقت، شرافت، بی‌طرفی و تناسبی که باید در یک فرد به‌عنوان قاضی وجود داشته باشد، مختل شده است. ممنوعیت در

78. "Strategic Plan for the Federal Judiciary, 2015," op.cit. 1, 2

79. "Code of Conduct for United States Judges, 2014." United States Court, Last Accessed July 18, 2020, http://www.uscourts.gov/sites/default/files/vol02a-ch02_0.pdf, 3.

انجام رفتارهای ناشایست باید هم در رفتار فردی و هم رفتار قضایی و حرفه‌ای قاضی، مورد توجه قرار بگیرد.

به‌طور کلی رفتار نامتناسب و ناشایست قاضی را می‌توان، نقض قانون و مقررات این منشور اخلاقی تعریف کرد. قضات نباید شهادت دهند چون شهادت شأن قضایی آنها خدشه‌دار می‌کند. قاضی باید طرفین را از الزام خود به دادن شهادت منع کند مگر در شرایط خاصی که عدالت اقتضاء می‌کند. شهادت قاضی با احضار رسمی معنی ندارد. قضات نباید از منصب و موقعیت خود برای کسب منفعت برای دوستان خود استفاده کنند. قضات نه تنها برای جلوگیری از نقض بی‌طرفی نباید در نهادهایی که شهره به تبعیض هستند، عضو شوند، بلکه باید از برگزاری جلسات و مهمانی در این نهادها و انجمن‌ها خودداری کنند.^{۸۰}

۲-۳-۳- انجام امور دفتری، منصفانه و با پشتکار

قاضی باید به قانون وفادار باشد و تحت تأثیر منافع گروهی و حزبی و ترس و بیم از انتقاد قرار نگیرد. قاضی باید در تمام اموری که به او ارجاع می‌شود، تصمیم‌گیری کند مگر جایی که صالح نیست و در همه مراحل باید ادب را رعایت کند. قاضی باید باوقار و صبور باشد و با طرفین دعوا، شهود، کارمندان و افراد دیگری که با آنها در محیط کار برخورد دارد، با احترام و ادب رفتار کند. قاضی باید بدون فوت وقت به امور مربوط به دادگاه بپردازد. قاضی نباید به صورت عمومی درخصوص پرونده‌ای که در هر دادگاهی مطرح است، اظهار نظر کند، مگر مواردی که جز وظایف قانونی وی است. قاضی نباید انجام وظایف خود را به کارمندان دیگر محول کند، مخصوصاً زمانی که ممکن است اصول منشور اخلاقی نقض شود.

قاضی باید در مواردی که نسبت به موضوع پیش‌فرض و پیش‌داوری دارد، قبلاً وکالت یک طرف را داشته و یا وکیلی که قبلاً قاضی نزد او بوده در آن موضوع وکالت داشته است، در زمانی که قاضی یا یکی از ساکنان منزل او منفعت مالی در موضوع پرونده دارند و یا هر منفعت دیگری با نتیجه این رأی عاید قاضی و یا یکی از نزدیکان ساکن در منزل او می‌شود، زمانی که همسر یا یکی از خویشاوندان تا درجه سوم، یکی از طرفین دعواست و یا در پرونده به‌عنوان وکیل حاضر است و یا منفعتی دارد که قاضی می‌داند این منفعت بسته به رأی اوست

و یا برای قاضی در حکم شاهد موضوع است، مکلف است عدم‌صلاحیت خود (رد دادرسی) را اعلام کند.^{۸۱}

۲-۳-۴- فعالیت های خارج از وظایف قضایی

بدون تردید جدا کردن قضات از فعالیت‌های غیرقضایی نه ممکن است و نه عاقلانه. قضات نباید از جامعه جدا شوند. تا جایی که زمان و بی‌طرفی به قضات اجازه می‌دهد، باید تشویق شوند که یا به تنهایی و یا در قالب نهادها و سازمان‌های قانونی، به فعالیت‌های اجتماعی بپردازند. قضات تنها می‌توانند به فعالیت‌هایی بپردازند که در تعارض با وظایف قضایی آنها نباشد. قضات ممکن است درخصوص مسائل حقوقی و نظام حقوقی سخنرانی کنند، تدریس کنند و مقاله بنویسند. قضات می‌توانند در جلسات با قوای دیگر و مقامات رسمی درخصوص حقوق، نظام حقوقی و یا نظام دادرسی سخن بگویند. تجربه قضایی قضات در این خصوص می‌تواند به‌طور خاص موردتوجه قرار بگیرد.

قاضی می‌تواند در مؤسسات غیرانتفاعی قانونی عضویت داشته یا به‌عنوان مدیر، امین و مشاور غیرحقوقی در آن فعالیت کرده و یا به آن کمک مالی نماید. قاضی می‌تواند به مؤسسات مالی عمومی یا خصوصی برای مشارکت در طرح‌ها و برنامه‌های حقوقی، مربوط به نظام حقوقی و دادرسی پیشنهاد دهد. قاضی نمی‌تواند به‌عنوان داور خارج از وظایف رسمی خود شرکت کند مگر قانوناً اجازه این کار را داشته باشد. قضات به‌هیچ‌وجه نمی‌توانند وکالت کنند اما می‌توانند به اعضای خانواده مشاوره دهند یا مدارک و لایحه‌های آنها را بررسی و اصلاح کنند. قضات می‌توانند به‌عنوان عضو، مدیر، مشاور غیرحقوقی و امین در نهادهای مذهبی، خیریه، مدنی و آموزشی فعالیت داشته باشند، اما دعوی این نهادها نباید بعداً به قاضی ارجاع شود. قضات ممکن است انتصاب خود را در کمیته‌های دولتی، کمیسیون‌ها و سمت‌های دیگر بپذیرند به شرط آنکه پذیرش سمت‌ها قانونی، مطابق نظام حقوقی و مقررات قوه قضائیه بوده و از سوی مقامات فدرال درخواست شده باشد. پذیرش این سمت‌ها، در صورتی که از دید عموم به اعتماد عمومی، شأن قضا، بی‌طرفی و استقلال قوه قضائیه خدشه وارد سازد، ممنوع است. قضات تحت هیچ شرایطی نباید از منابع، دفاتر و کارمندان برای انجام امور غیرقضایی استفاده کنند.^{۸۲}

81. Ibid. 8, 9.

82. Ibid. 14.

۲-۳-۵- وضعیت مالی قضات

همه قضات مکلفند فهرستی از افراد و منافع مالی تهیه کنند که ممکن است در آنها جمع منافع یا تضاد منافع داشته باشند که باید از آن دوری کنند. دادگاه این فهرست را به وسیله نرم‌افزار تعارض منافع^{۸۳} کنترل می‌کند تا پرونده‌هایی که قاضی بر اساس پاراگراف ۴۵۵ قانون رفتار قضات ایالات متحده آمریکا^{۸۴}، با آنها تعارض منافع دارد را معین نماید. همه قضات و کارمندان بلندپایه قضایی باید بر اساس قانون اخلاقیات در دولت^{۸۵}، مانند مقامات دو قوه دیگر (قوه مجریه و مجلس)، هرساله گزارش اعلام دارایی تهیه کنند. به غیر از این قانون، کارمندان قضایی، موضوع قوانین خاص دیگر مربوط به کنترل فعالیت‌های تجاری نیز هستند.^{۸۶} قضات می‌توانند در فعالیت‌های سرمایه‌گذاری شرکت کنند اما باید مراقب شأن قضایی و ارتباط مالی با افراد و وکلایی باشند که ممکن است بعداً در دادگاه آنها حاضر شوند. در حوزه تجاری قضات تنها می‌توانند در فعالیت‌هایی مدیر، کارمند، مشاور و ... شوند که این فعالیت به‌وسیله یکی از خویشان تا درجه سوم، راه‌اندازی، مدیریت و کنترل شود. بهتر آن است که در اولین فرصت و در زمانی که بیم ضرر مالی نمی‌رود، قضات از فعالیت‌های مالی‌ای که ممکن است بعداً برای آنها شرایط عدم‌صلاحیت ایجاد کند، خارج شوند. قاضی و اعضای خانواده او باید از پذیرش هرگونه هدیه، مغایر شرایط مقرر در آیین پذیرش هدیه مصوب کنفرانس قضایی^{۸۷}، خودداری کنند. خانواده در این مورد افرادی هستند که با قاضی پیوند نسبی، فرزندخواندگی و یا پیوند سببی دارند و یا هر فردی که رابطه قاضی با او به اندازه‌ای است که عضو خانواده قاضی محسوب می‌شود. قاضی نباید اطلاعات غیرعمومی را فاش یا از آن جز در موارد مربوط به انجام وظایف رسمی خود استفاده کند. در مواردی که قاضی برای خویشان تا درجه سوم نیز فعالیت مالی انجام می‌دهد باید مراقب باشد که در مواردی که احتمال می‌دهد در آینده افراد درمقابل او در دادگاه حاضر خواهند شد، فعالیت را متوقف نماید.^{۸۸}

83. Automated Conflict-Checking Software

84. 28 U.S.C. § 455 or the Code of Conduct for United States Judges

85. The Ethics in Government Act

86. The Stop Trading on Congressional Knowledge (“STOCK”) Act

87. “The Judicial Conference Gift Regulations, 2010,” United States Court, Last Accessed July 18, 2020, <http://www.uscourts.gov/sites/default/files/vol02c-ch06.pdf> (United States), 3-5.

88. “Code of Conduct for United States Judges, 2014,” United States Court, Last Accessed July 18, 2020, http://www.uscourts.gov/sites/default/files/vol02a-ch02_0.pdf, 13, 14.

۲-۳-۶- منع فعالیت‌های سیاسی

قضات نمی‌توانند رهبر حزب باشند. آنها نباید له یا علیه یک حزب یا گروه یا یک کاندید، سخنرانی کنند. مشارکت مالی در یک حزب یا به نفع یک کاندیدا و برگزاری ضیافت، برای قضات ممنوع است. در صورتی که قاضی مایل به شرکت در انتخابات باشد، باید از سمت قضایی خود استعفاء دهد. قضات نباید در هیچ فعالیت سیاسی شرکت کنند.^{۸۹}

۳- مسئولیت انضباطی قضات در انگلستان

در انگلستان تا سال ۲۰۰۶، رسیدگی به مسئولیت انضباطی قضات، به عهده لرد چانسلر بود. پس از اصلاحات قانون اساسی در سال ۲۰۰۵، این مسئولیت مشترکاً به لرد چانسلر و رئیس دادگستری سپرده شد تا در قالب دفتر رسیدگی به شکایات علیه قضات، به این کار رسیدگی کنند. دفتر تعقیب شکایات قضایی در سال ۲۰۰۶ تأسیس شد و به این دو مقام در رسیدگی به شکایات ناشی از رفتار قضات، کمک و یاری می‌رساند. این دفتر تنها به شکایاتی رسیدگی می‌کند که در خصوص رفتار قضات است و به هیچ وجه نسبت به اعتراض به تصمیم قضات، رسیدگی نمی‌کند. رسیدگی به شکایات از طرف این دفتر انجام و نظر آنها به لرد چانسلر و رئیس دادگستری اعلام می‌شود.

۳-۱- مراجع انضباطی و آیین دادرسی

دفتر رسیدگی به شکایات قضایی در سال ۲۰۰۶ تأسیس شد و برای کارآمد کردن نظام رسیدگی به شکایات از رفتار قضات، مسئولیت این امر را مشترکاً بر دوش لرد چانسلر و رئیس دادگستری قرار داد. ترکیب این دفتر عبارت است از لرد چانسلر، رئیس دادگستری، بالاترین مقام قضایی اسکاتلند^{۹۰} و رئیس دادگستری ایرلند^{۹۱}. شکایات و مدارک می‌تواند از طریق پست سفارشی، پست عادی، آدرس اعلام شده، دورنگار و یا دیگر ابزار رایانه‌ای به دفتر رسیدگی به شکایات ارائه شود.^{۹۲}

89. Ibid.

90. The Lord President of the Court of Session

91. The Lord Chief Justice of Northern Ireland

92. "The Judicial Discipline (Prescribed Procedures) Regulations, 2014," The Official Home of UK Legislation, Last Accessed July 18, 2020,

http://www.legislation.gov.uk/ukxi/2014/1919/pdfs/ukxi_20141919_en.pdf (UK), Art. 4, 5.

رئیس دادگستری و رئیس شعبات دادگاه‌ها مسئولند تا اطمینان حاصل کنند که در فضای کاری آنها، کارکنان و صاحب‌منصبان قضایی، بدون آزار و اذیت فعالیت می‌کنند و همه می‌توانند در فضایی مناسب تمام توانایی‌های خود را در انجام وظایف، به کار گیرند. درمقابل از همه کارکنان و صاحب‌منصبان قضایی انتظار می‌رود تا با همه افراد به عدالت و برابری و فارغ از ویژگی‌های فرعی اشخاص رفتار کنند. هر کارمند و صاحب‌منصبی که از رفتار صاحب‌منصب و کارمند دیگر که خلاف اصول و راهنماهای اخلاقی است، آگاه شود، باید موضوع را با رئیس شعبه دادگاه در میان بگذارد.^{۹۳}

لرد چانسلر و رئیس دادگستری رویه‌های مربوط به شکایت از رفتار نامناسب قضات را تعیین می‌کنند. این رویه‌ها و قوانین مربوط به شکل شکایت، اطلاعاتی که باید در آن وارد شود، مرور زمان، مراحلی که بر اساس آن پرونده مختومه می‌شود، مواردی که باید بررسی و کشف شوند، مراحل دادرسی، مواردی که در صلاحیت دفتر، قاضی منصوب از سوی رئیس دادگستری، دادرسی و ... است، خواهد بود.^{۹۴}

برای طرفین دعوا این امکان وجود دارد تا از رفتار قاضی شکایت کنند. اگر نسبت به رفتار قاضی شکایت شود، دادگاه آن را نزد قاضی مافوق خواهد فرستاد؛ یعنی اگر شکایت از قضات دادگاه عالی صورت بگیرد، نزد قاضی ارشد آن بخش و اگر شکایت از قاضی منطقه شده باشد، نزد قاضی ارشد آن منطقه فرستاده خواهد شد. در مواردی که دادگاه تجدیدنظر نسبت به رفتار قضات نگرانی خاصی داشته باشد، قضات موردنظر از سوی مافوق خود، راهنمایی، مشاوره، آموزش یا اضافه‌کاری دریافت خواهند کرد. چنانچه رفتار قاضی به شکل جدی مورد اعتراض باشد، قاضی ارشد مراتب را به لرد چانسلر^{۹۵} یا رئیس دادگستری^{۹۶} ارجاع خواهد داد. این دو مقام، مسئول تعیین تکلیف در خصوص شکایاتی هستند که از رفتار قضات در سراسر انگلستان و ولز می‌شود. تا سال ۲۰۰۷، تنها لرد چانسلر این مسئولیت را به‌عهده داشت اما پس از اصلاح قانون اساسی در سال ۲۰۰۷، این مسئولیت به هر دو مقام توأمًا واگذار شد. دفتر شکایات قضایی (OJC)^{۹۷}، امروزه دفتر تحقیقات مربوط به شکایات قضایی^{۹۸} خوانده می‌شود، تا به دو مقام پیش‌گفته در رسیدگی به شکایات از رفتار قضات یاری برساند. در

93. "Guide to Judicial Conduct, 2013," Courts and Tribunals Judiciary, Last Accessed July 18, 2020, https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/JCO/Documents/Guidance/judicial_conduct_2013.pdf (UK), 30, 31.

94. "The Judicial Discipline (Prescribed Procedures) Regulations, 2014," op.cit. Art. 7.

95. The Lord Chancellor

96. The Lord Chief Justice

97. The Office for Judicial Complaints

انگلستان، رسیدگی به شکایات از رفتار قضات بسیار مهم است چراکه نتیجه آن، کسب اعتماد مردم و رسیدگی به این شکایات، توسط نهادی مستقل است.

رئیس دادگستری صالح است تا درخصوص این شکایات به ترتیب از ارشاد رسمی، اخطار رسمی، توبیخ و حتی در شرایطی از تعلیق برای قضات استفاده کند. اما نکته مهم در این خصوص این است که هر دو مقام باید بر سر پرونده مطرح شده و نوع مجازات اتفاق نظر و اجماع داشته باشند. دخالت وزیر دولتی در این خصوص ممکن است نقض استقلال قضات تلقی شود اما این امر برای از بین بردن هرگونه شبهه نسبت به رسیدگی به پرونده قاضی متخلف ضروری است. در واقع حضور این دو مقام در کنار هم تضمین می‌کند که استقلال قاضی نه به‌وسیله دولت و نه به‌وسیله مقام دیگر قضایی، خدشه‌دار نشده است. رسیدگی به شکایت از رفتار یک قاضی به یک قاضی منصوب ارجاع می‌شود که او گزارش و پیشنهاد خود را مستقیماً به دو مقام بالا تقدیم می‌کند یا در صورت لزوم به قاضی تحقیق ارجاع می‌دهد. قاضی که شکایت متوجه اوست می‌تواند در تمام مراحل رسیدگی اظهارات خود را به ثبت برساند و در آخر چنانچه به رأی و تصمیم صادره معترض باشد، از پرونده تجدیدنظرخواهی کند. شکایت از رفتار رئیس دادگاه بخش، رویه دیگری دارد؛ این شکایت در مرحله اول توسط کمیته مشورتی رؤسای بخش بررسی می‌شود که نتیجه و نظر خود را به دو مقام عالی مذکور اعلام می‌کنند. در نهایت امکان تجدیدنظرخواهی از تصمیم دفتر رسیدگی به شکایات، توسط آلودزمن^{۹۹} وجود دارد.^{۱۰۰}

چنانچه لرد چانسلر و رئیس دادگستری به این نتیجه برسند که پیش از اعلام حکم، بررسی بیشتری روی پرونده لازم است، می‌توانند پرونده را به یکی از اشخاص زیر برای تحقیق ارجاع دهند: یک قاضی منصوب، درخصوص رسیدگی به پرونده یکی از اعضای دادگاه، به رئیس فرد مزبور، در مورد قضات عالی، به کمیته مشاوره^{۱۰۱}، به قاضی تحقیق یا کارگروه انضباطی.^{۱۰۲}

کارگروه انضباطی از افراد زیر تشکیل شده است: یک صاحب‌منصب قضایی که مقامی بالاتر از صاحب‌منصب در معرض اتهام دارد، یک صاحب‌منصب قضایی در همان رده و مرتبه

98. The Judicial Complaints Investigations Office

99. The Judicial Appointments and Complaints Ombudsman

100. "Judicial Conduct," Courts and Tribunals Judiciary, Last Accessed July 18, 2020, <https://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/the-judiciary-the-government-and-the-constitution/jud-acc-ind/jud-conduct/>.

101. an Advisory Committee

102. "The Judicial Discipline (Prescribed Procedures) Regulations, 2014," op.cit. Art. 13.

و دو عضو دیگر که نه صاحب‌منصب قضایی و نه کارآموز و نه از وکلای در استخدام هستند. دو نفر آخر توسط لرد چانسلر و صاحب‌منصبان قضایی توسط رئیس دادگستری انتخاب می‌شوند. افرادی می‌توانند عضو کارگروه شوند که خود قبلاً به دلیل تخلف انضباطی که در پرونده مطرح است، متهم نشده باشند.^{۱۰۳}

۳-۲- مجازات‌ها

در انگلستان و ولز، فهرست مجازات‌های انضباطی کوتاه است و به تذکر، جریمه و اخراج با توجه به شدت تخلف، محدود می‌شود.^{۱۰۴}

امکان برکناری قضات دادگاه‌های عالی در انگلستان و ولز در بخش ۱۱ قانون قضات عالی دادگاه‌ها مصوب ۱۹۸۱، پیش‌بینی شده است.^{۱۰۵} بخش ۱۱ این قانون به دوران تصدی قضات مربوط است و مقرر داشته که قضات باید دفاتر خود را «با رفتاری مناسب و خوب»^{۱۰۶} اداره کنند. در غیر این صورت این امکان وجود دارد که توسط ملکه و به درخواست مجلسین برکنار شوند. چنانچه لرد چانسلر و رئیس دادگستری نیز با هم توافق داشته باشند، قضات عالی از سمت خود برکنار خواهند شد. فرد یا نهادی که مسئول بررسی بیشتر پرونده است، نظر خود را به لرد چانسلر و رئیس دادگستری اعلام می‌کند و آنها قبل از هرگونه تصمیم‌گیری در خصوص مجازات صاحب‌منصب قضایی، باید نظر نهاد بررسی‌کننده را دریافت کنند. لرد چانسلر و رئیس دادگستری می‌توانند مجازاتی خلاف نظر نهاد مشورتی برای صاحب‌منصب قضایی تعیین کنند، یعنی برای نمونه می‌توانند مجازات انفصال از خدمت صادر کنند در حالی که نهاد بررسی‌کننده این مجازات را پیشنهاد نداده است.^{۱۰۷}

در صورتی که تعلیق مقام قضایی به لرد چانسلر و رئیس دادگستری پیشنهاد داده شود، و این دو با تصمیم موافق باشند، مراتب به مقام قضایی ابلاغ و دلایل تعلیق توضیح داده خواهد شد. زمان شروع و پایان تعلیق درج می‌شود و مقام قضایی باید ظرف ده روز کاری از تاریخ

103. Ibid, Art. 11

104. Acquaviva Naïs, Castagnet Florence and Evangelou Morgane, "A Comparative Analysis of Disciplinary Systems for European Judges and Prosecutors," 2012,

<http://www.ejtn.eu/Documents/Themis%202012/THEMIS%202012%20ERFURT%20DOCUM ENT/Written%20paper%20France%203.pdf>, 12 (Last Accessed July 18, 2020).

105. s. 11 of the Senior Courts Act 1981.

این قانون، قانون دادگاه‌های عالی خوانده می‌شود و در سال ۲۰۰۷ و با قانون اصلاح قانون اساسی، اصلاح شده است.

106. During Good Behavior

107. "The Judicial Discipline (Prescribed Procedures) Regulations, 2014," op.cit. Art. 14

ابلاغ خود را معرفی نماید. پس از پایان تعلیق، لرد چانسلر و رئیس دادگستری باید با بررسی اوضاع و احوال و شرایط، تعیین کنند که آیا ادامه تعلیق لازم است یا خیر؟ در این صورت یا ادامه تعلیق را تمدید و مراتب و دلایل را به مقام قضایی متخلف ابلاغ می‌کنند، یا از مقام قضایی می‌خواهند تا برای ادامه فعالیت، خود را به دادگاه معرفی نماید.^{۱۰۸}

لرد چانسلر و رئیس دادگستری ممکن است توافق کنند رأی آنها در مورد تخلف قضایی صورت گرفته، منتشر شود. منظور از انتشار در این مورد، آگاه ساختن مردم و عموم به هر نحو و شیوه‌ای است.^{۱۰۹}

در مواردی که پرونده برای تجدیدنظر در اختیار آمبودزمن قرار می‌گیرد، همه افراد موظفند اطلاعاتی را که وی برای بررسی پرونده نیاز دارد، در اختیارش قرار بدهند. اگر اطلاعات درخواستی ظرف مدت ده روز کاری به وی نرسد یا پس از مدت تعیین شده از سوی او در اختیارش قرار گیرد، می‌تواند بدون توجه به این اطلاعات و بدون حضور و معرفی فرد خواسته شده، نظرش را اعلام کند.^{۱۱۰}

۳-۳- اصول حاکم بر رفتار قضات

۳-۳-۱- اصل بی‌طرفی

رفتار قاضی در دادگاه و خارج آن باید به گونه‌ای باشد که حس اعتماد عمومی را به بی‌طرفی او جلب کند. به همین دلیل قضات باید از انجام هر فعالیتی که باعث شود بی‌طرفی آنها از میان برود و در پرونده‌ها تضاد منافع داشته باشند، خودداری کنند. یکی از الزامات مهم اصل بی‌طرفی، برای نمونه، خودداری قضات از ورود به سیاست، فعالیت‌های سیاسی و احزاب سیاسی است. این پرهیز از حضور در فعالیت‌های سیاسی شامل ممنوعیت حضور قضات در اعتراضات عمومی نیز می‌شود، چراکه در این اعتراضات نظر سیاسی غالب در برگزاری این اعتراضات یا علت آن، بی‌طرفی قاضی را زیر سؤال می‌برد. وقتی یکی از نزدیکان قاضی، از فعالان حزبی است، قاضی باید آگاه باشد که این نسبت می‌تواند در مواقعی بر بی‌طرفی او در اذهان عمومی تأثیرگذار باشد.

108. Ibid. Art. 17.

109. Ibid. Art. 18.

110. Ibid. Art. 19.

نکته دیگری که می‌تواند بی‌طرفی قاضی را زیر سؤال ببرد، اظهارنظر او درخصوص مسائلی است که ممکن است بعداً برای قضاوت به او ارجاع شود. یکی دیگر از مواردی که بی‌طرفی قاضی را از بین می‌برد، منفعت مالی قاضی یا یکی از نزدیکان او از نتیجه دادرسی است. مسئولیت تشخیص این امر به‌عهده قاضی است که با بررسی همه جوانب و مطابقت با قانون ببیند، رأی صادره تا چه حد و میزانی زندگی او و اطرافیان نزدیک خویشاوند او را تحت تأثیر قرار خواهد داد. این تأثیر ممکن است خیلی مستقیم و واضح نباشد و به کنکاش قاضی نیاز داشته باشد. اگر عقیده قاضی درخصوص امری، از طریق سخنرانی عمومی یا طریق دیگری اعلام شده باشد و به‌نحوی همه بدانند که این قاضی درخصوص موضوعی خاص، بر این عقیده است، بی‌طرفی قاضی درخصوص آن موضوع زیر سؤال می‌رود. صحبت قاضی و هریک از طرفین دعوا درخصوص ادامه دادرسی باید علنی باشد مگر اقتضای پرونده ایجاب کند که غیرعلنی باشد.^{۱۱۱}

۳-۳-۲- صحت رفتار قاضی^{۱۱۲}

قاضی باید مؤدب، خوش‌رفتار، صبور و منعطف باشد و به کرامت همه انسان‌ها احترام بگذارد و نباید رفتار تبعیض‌آمیز با طرفین داشته باشد. هرچند اگر قانون تبعیض مثبتی برای یکی از طرفین شناخته باشد، قاضی باید مطابق آن رأی صادر کند. رفتار مطابق با انصاف و عدالت در همه موارد از قضاوت خواسته شده چنان‌که در سوگندنامه آنها نیز به‌وضوح تصریح شده است. درخصوص رفتار مبتنی بر عدالت و انصاف، دو سند از سوی هیئت اجرایی قضایی^{۱۱۳} تهیه شده است که یکی، «شرافت و کرامت در کار»^{۱۱۴} و دیگری، «راهنمای مختصر قانون برابری ۲۰۱۰»^{۱۱۵} است. ^{۱۱۶} قانون برابری، ویژگی‌ها یا زمینه‌های بروز تبعیض را شناسایی کرده که ذاتی کرامت، استقلال و اختیار فرد هستند. این زمینه‌ها برای نمونه عبارتند از سن، ناتوانی، جنس، طبقه اجتماعی، بارداری و مادر بودن، نژاد، مذهب و ... قانون هرگونه رفتار مبتنی بر این زمینه‌ها را تبعیض‌آمیز و غیرقانونی شناخته است.

111. "Guide to Judicial Conduct, 2013," Courts and Tribunals Judiciary, Last Accessed July 18, 2020, https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/JCO/Documents/Guidance/judicial_conduct_2013.pdf (UK), 10, 11.

112. Integrity

113. The Judicial Executive Board

114. Dignity at Work

115. "A Brief Guide to the Equality Act, 2010," Gov.UK, Last Accessed July 18, 2020, <https://www.gov.uk/guidance/equality-act-2010-guidance>.

116. "Guide to Judicial Conduct, 2013," op.cit. 13, 14.

۳-۳-۳- رفتار مبتنی بر شأن قضاوت، امور مالی و پس از بازنشستگی

قضات باید از هرگونه رفتار منافی شأن و تظاهر به آن^{۱۱۷} در تمام فعالیت‌های قضایی خود، خودداری کنند. قاضی باید برخی محدودیت‌های شخصی را که ممکن است از دید شهروندان عادی، زیاده‌روی محسوب شود، آگاهانه و با طیب‌خاطر بپذیرد و بر خود اعمال کند. مخصوصاً قاضی باید در همه حال مطابق شأن و موقعیت یک قاضی در جامعه رفتار نماید.

قاضی نباید اجازه دهد که از دفتر او برای پذیرش مراجعین و یا انجام مشاوره توسط حقوق‌دانان استفاده شود. قاضی مانند هر شهروند دیگری حق آزادی بیان و عقیده دارد اما در بروز و ظهور این حق‌ها باید مراقب بی‌طرفی، استقلال، کرامت و شأن قضایی باشد. قاضی باید حساب‌داری‌ها و منافع مالی خود و اشخاص نزدیک به خود را اطلاع دهد. قاضی نباید اجازه دهد که موقعیت خانوادگی، اجتماعی و روابط افراد نزدیک به او بر رفتار قضایی و صدور رأی از طرف وی تأثیر بگذارد. مسائل محرمانه باید از سوی قاضی حفاظت شوند و جز برای انجام وظایف قانونی خود از آنها استفاده نکند.

قاضی تنها زمانی در فعالیت‌های غیرمرتبط دیگر مشارکت می‌کند که این مشارکت شأن و مرتبه قضایی او را نکاهد و با وظایف قانونی او تداخل نداشته باشد. قاضی می‌تواند در انجمن‌های مربوط به قضات یا هر انجمنی که منافع قضات را پیگیری می‌کند، عضو شود و مشارکت کند. قاضی و اعضای خانواده او نباید به هیچ‌عنوان پول و هدیه از افرادی قبول کنند که وظایف قضایی قاضی زمانی به آنها ارتباط پیدا خواهد کرد. قاضی نباید اجازه دهد تا کارمندان دفتری او از کسی هدیه یا مبلغی برای انجام کاری در حال یا آینده درخواست و یا قبول کنند که وظایف قاضی در حال یا در آینده به آنها ارتباط پیدا خواهد کرد. در مواردی که قانون معین کرده، قاضی می‌تواند پاداش و هدیه دریافت کند و از مزایایی بهره‌مند شود به شرطی که این دریافت‌ها برای نفوذ بر قاضی انجام نشده باشد و منجر به جانبداری یا طرفداری از شخص یا گروهی نشود.^{۱۱۸}

مشارکت کاری قدیمی یا حال حاضر با طرفین دعوا مانع از آن است که قاضی بتواند در پرونده وارد شود (از موارد رد دادرسی است). اما دوستی، همکاری و مشارکت قاضی با وکیل یک طرف دعوا به‌تنهایی نمی‌تواند دلیل عدم‌صلاحیت قاضی و رد دادرسی باشد. اگر از

117. Impropriety and the Appearance of Impropriety

118. "Guide to Judicial Conduct, 2013," op.cit. 16.

نزدیکان قاضی یا مستخدمین او هم رابطه‌ای با وکلای یکی از طرفین داشته باشند، از موارد رد دادرس به حساب نمی‌آید. رابطه سابق قاضی با یکی از طرفین دعوا به‌عنوان وکیل، به‌تنهایی از موارد رد دادرس نیست اما قاضی باید بررسی کند که آیا نتایج حاصل از رابطه گذشته، در ذهن او ایجاد پیش‌داوری کرده است یا نه؟ قاضی نمی‌تواند در پرونده‌ای قضاوت کند که یکی از اعضای خانواده او وکیل یکی از طرفین دعواست.^{۱۱۹}

قضات در مهمان کردن و میهمانی رفتن باید مراقب خدشه بر استقلال و بی‌طرفی خود باشند. پرداخت هزینه سفر و اقامت قاضی برای سخنرانی بلاشکال است. دعوت به شام و نهار از سوی نهادهای رسمی و عمومی و نهادهای حقوقی در جهت انجام وظایف قانونی آنها قابل‌پذیرش است. در قبول دعوت نهادهای تبلیغاتی مثل کانون بلیسترها و سولیسیتورها (وکلاهای دادگستری) یا انجمن‌های حرفه‌ای، باید جانب احتیاط را رعایت نمود چراکه هدف این مشارکت قضایی ممکن است از سوی طرفین دعوا در حال حاضر یا بعداً سوءتعبیر شود و خدشه بر بی‌طرفی قاضی وارد سازد. در مواردی که قاضی در قبول هدیه یا دعوت دچار تردید است باید نظر و مشاوره قاضی بالادست خود را جویا شود.^{۱۲۰}

قاضی نباید از ابزار امنی که برای فعالیت‌های قضایی او تهیه شده است در جهتی غیر از انجام وظایفش استفاده ناروا کند، برای نمونه، امکانات اینترنت که در اختیار او قرار گرفته با حفظ اصول اعلام‌شده برای حفظ امنیت اطلاعات قضایی، باید تنها برای انجام امور قضایی مورد استفاده قرار گیرد. در موارد مربوط به استفاده از فضای اینترنت و گروه‌های اجتماعی فعال در آن، قضات باید دستورالعمل تدوینی مربوط به امنیت در فضای مجازی را رعایت کنند. در مواردی که دستورالعملی در این خصوص وجود نداشته باشد، قضات باید در نظر داشته باشند که استفاده بی‌محابا از فضای مجازی امکان نشر اطلاعات و گسترش آن را از فردی به فرد دیگر فراهم می‌آورد و افراد می‌توانند تکه‌های پراکنده موضوعات در فضای مجازی را به هم ارتباط دهند. استفاده از سایت‌هایی مثل فیس‌بوک و قراردادن اطلاعات شخصی و خانوادگی در آن می‌تواند به انتشار این اطلاعات بدون مرز منتهی شود. بنابراین قضات باید تا حد ممکن از انتشار اطلاعات غیرضروری، مثل شماره تلفن و تاریخ تولد، در فضای مجازی خودداری کنند.^{۱۲۱}

119. Ibid. 18-20.

120. Ibid. 24.

121. Ibid. 26, 27.

قضات در انگلستان و ولز نمی‌توانند پس از بازنشستگی به انجام امور حقوقی خصوصی مثل وکالت و مشاوره بپردازند، تنها می‌توانند به عنوان داور و میانجی فعالیت کنند و برای سخنرانی‌ها و مقالات خود، دستمزد دریافت نمایند. در دوران پس از بازنشستگی از قضات توقع می‌رود تا شأن قضاوت را در رفتار خود رعایت کنند.^{۱۲۲}

نتیجه

در کشورهای موضوع مطالعه، در مقایسه با قانون نظارت بر رفتار قضات، روش‌ها و آیین‌های دشواری برای عزل و برکناری قضات در نظر گرفته‌اند و مقامات و نهادهای سیاسی مهمی مانند مجلسین باید در این خصوص تصمیم بگیرند. نهادهای تصمیم‌گیر درباره قضات، مانند شورای عالی قضایی هر کشور، همه‌ساله با همکاری شرکای کلیدی دستگاه قضایی مانند کانون‌های وکلای دادگستری، انجمن قضات عالی و وزیر دادگستری برای به‌کرد رفتارهای قضایی همکاری و همدستی می‌کنند. نهادهای کمکی دستگاه قضایی در این کشورها به‌عنوان نهادهایی که ارتباطی نزدیک با دستگاه قضایی دارند و مشکلات و نارسایی‌های آن را از مقام و موضع متفاوتی نظاره می‌کنند و به همین دلیل گاه بهتر از مدیران قوه قضائیه می‌توانند برخی مشکلات و علل و راه‌حلی رفع آن را ببینند. قوه قضائیه کارآمد باید ظرفیت و توانایی شنیدن و دریافت این نظرات را داشته باشد و از توانایی بخش‌های کمکی قوه قضائیه در اداره و برنامه‌ریزی قوه قضائیه استفاده کند.

اطلاع‌رسانی از عملکرد نهادی که به تخلفات انضباطی قضات رسیدگی می‌کند و ارائه اطلاعات شفاف و منظم، یکی دیگر از نقاط قوت کشورهای موضوع مطالعه است. این کشورها اغلب تعداد و انواع شکایات از قضات و علل آن را در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی خود درج می‌کنند که در دسترس همگان است. همچنین روش‌ها و سامانه‌های سهل و ساده‌ای برای اعلام شکایت از قضات در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی‌شان طراحی کرده‌اند که با تکمیل برخط (آنلاین) یک فرم می‌توان شکایت را نزد دادگاه عالی انتظامی قضات طرح کرد.

باتوجه به دشواری‌های قضاوت و پیچیدگی‌های روزافزون آن، کارگروه‌هایی در قوه قضائیه و دادگاه عالی انتظامی قضات تشکیل شده‌اند که با مطالعه فراوانی تخلفات و گزارش‌های نهادهای نظارتی، آموزش‌های ضمن خدمت برای قضات پیش‌بینی می‌کنند تا ضمن

پیشگیری و مهار این تخلّفات، توانایی چیره شدن بر این مشکلات و نارسایی‌ها را بیابند و بدین ترتیب فرصت به‌کرد و اصلاح رفتارهای حرفه‌ای را داشته باشند.

در کشورهای موضوع مطالعه، مجموعه‌ای با عنوان کد اخلاقی قضات وجود دارد. در این مجموعه‌ها اصولی تعریف و تبیین شده که قضات می‌بایست در کار قضاوت به آنها پایبند باشند. به‌نظر می‌رسد یکی از کاستی‌های نظام مسؤلیت قضات در ایران و قانون نظارت بر رفتار قضات فقدان چنین اصولی است. در مجموعه کد اخلاقی قضات در این کشورها اصولی مانند بی‌طرفی، صحّت رفتار (کمال)، سخت‌کوشی، استقلال، رعایت مساوات و ... تصریح و تعریف شده است و در دادگاه‌های انتظامی کشورهای موضوع مطالعه آرای دربار هر یک از آنها صادر شده است و به فراخور معیارهایی برای ارزیابی و پایش هر یک از این اصول داده شده است. درحالی‌که در قانون نظارت بر رفتار قضات چنین اصول و توجه جامعی دیده نمی‌شود. اگرچه به‌نظر می‌رسد می‌توان بخشی از آموزه‌ها را از قانون نظارت بر رفتار قضات و الزامات فقهی مربوط به باب قضا در مباحث فقهی و دیگر منابع سنتی آموزش حقوق و کارآموزی قضاوت در ایران استنباط و استخراج کرد.

یکی از کارهای پیش روی نظام مسؤلیت انضباطی قضات در ایران تکمیل این نارسایی و توجه به این رویکرد نظام‌های موضوع مطالعه است. تصریح به این اصول و تعریف و تبیین آنها در کدهای اخلاقی و قوانین مربوط، احترام به این اصول و موازین را در میان قضات راسخ‌تر می‌کند و همانند اصول راهنما، پیش‌رویشان قرار می‌دهد. هرچند، در مجموع، این اصول به‌صورت غیررسمی موردتوجه قضات ایرانی است و در مراحل مختلف آموزش حقوقی و قضایی به ایشان منتقل می‌شود اما درج آنها در کدهای اخلاقی و در قوانین حاکم بر رفتار قضات، جایگاه و احترام به آنها را بالاتر می‌برد و قضات را با تکلیف قانونی و اخلاقی روشنی مواجه می‌کند تا در موضوعی بازخواست شوند که از پیش درباره آن احکام قانونی تصویب شده است. به‌علاوه انتشار این اصول که در زمره قوانین ملّی هستند، منجر به اطلاع‌رسانی و آگاهی عموم مردم از تکالیف و وظایف قضات می‌شود تا خود به ناظرانی بر رفتار قضات تبدیل شوند و احترام به این اصول را مطالبه کنند.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

شیروی، عبدالحسین. حقوق تطبیقی. تهران: سمت، ۱۳۹۱.

ب) منابع خارجی

Canadian Judicial Council. "Annual Report, April 1, 2014 to March 31, 2015." Last Accessed July 18, 2020. <https://www.cjc-ccm.gc.ca/cmslib/ar14-15/en.html>.

Canadian Judicial Council. "Ethical Principles for Judges, 2004." Last Accessed July 18, 2020. https://www.cjc-ccm.gc.ca/cmslib/general/news_pub_judicialconduct_Principles_en.pdf

Canadian Judicial Council. "Irreproachable behaviour." Last Accessed July 18, 2020. https://www.cjc-ccm.gc.ca/english/about_en.asp?selMenu=about_mp_judgesact_en.asp.

Canadian Judicial Council. "Procedures for the Review of Complaints or Allegations about Federally Appointed Judges, 2015." Last Accessed July 18, 2020. <https://www.cjc-ccm.gc.ca/cmslib/general/CJC-CCM-Procedures-2015.pdf>.

Canadian Judicial Council. "The Conduct of Judges." Last Accessed July 18, 2020. https://www.cjc-ccm.gc.ca/cmslib/general/news_pub_judicialconduct_CJCRole_en.pdf.

Cornell Law School. "Complaints against Judges and Judicial Discipline, 28 U.S. Code Chapter 16." Last Accessed July 18, 2020. <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/28/part-I/chapter-16> (United States).

Courts and Tribunals Judiciary. "Judicial Conduct." Last Accessed July 18, 2020. <https://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/the-judiciary-the-government-and-the-constitution/jud-acc-ind/jud-conduct/>.

Gov.UK. "A Brief Guide to the Equality Act, 2010." Last Accessed July 18, 2020. <https://www.gov.uk/guidance/equality-act-2010-guidance>.

Government Publishing Office. "The Ethics Reform Act of 1989." Last Accessed July 18, 2020. <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/STATUTE-103/pdf/STATUTE-103-Pg1716.pdf> (United States).

Houses of the Oireachtas. "Sanctions for Misconduct in Judicial Office, 2014." Last Accessed July 18, 2020. http://www.oireachtas.ie/parliament/media/housesoftheoireachtas/libraryresearch/spotlight/20140603sanctionsformisconductinjudicialoffice_163348.pdf.

"Judicial Accountability Mechanisms, 2007." Last Accessed July 18, 2020. http://www.deontologie-judiciaire.umontreal.ca/en/textes%20int/documents/Judicial_Accountability_SOUTH_AFRICA.pdf (Canada).

Judiciary.Uk. "Guide to Judicial Conduct, 2013." Last Accessed July 18, 2020. https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/JCO/Documents/Guidance/judicial_conduct_2013.pdf (UK).

Naïs, Acquaviva, Castagnet Florence and Evangelou Morgane. "A Comparative Analysis of Disciplinary Systems for European Judges and Prosecutors." 2012. <http://www.ejtn.eu/Documents/Themis%202012/THEMIS%202012%20ERFURT%20DOCUMENT/Written%20paper%20France%203.pdf> (Last Accessed July 18, 2020).

Office for Judicial Complaints. "Annual Reports for 2012/2013 and 2013/2014." Last Accessed July 18, 2020. https://s3-eu-west-2.amazonaws.com/jcio-prod-storage-1xu6pgd2b1rf/uploads/2015/12/jcio_annual_report_2013_-2014.pdf (UK).

The Canadian Superior Courts Judges Association. "How Judges are Held Accountable and by Whom." Last Accessed July 18, 2020. http://www.cscja-acjcs.ca/judges_accountable-en.asp?l=5.

The Inquiry Committee. "Filing a Complaint." Last Accessed July 18, 2020. https://www.cjc-ccm.gc.ca/english/conduct_en.asp?selMenu=conduct_complaint_en.asp#s5.

The Inquiry Committee. "Inquiries Listings." Last Accessed July 18, 2020. https://www.cjc-ccm.gc.ca/english/conduct_en.asp?selMenu=conduct_inquiry_en.asp.

The Official Home of UK Legislation. "The Judicial Discipline (Prescribed Procedures) Regulations, 2014." Last Accessed July 18, 2020. http://www.legislation.gov.uk/uksi/2014/1919/pdfs/uksi_20141919_en.pdf (UK).

United States Court. "Administrative Oversight and Accountability." Last Accessed July 18, 2020. <http://www.uscourts.gov/about-federal-courts/judicial-administration/administrative-oversight-and-accountability>.

United States Court. "Code of Conduct for United States Judges, 2014." Last Accessed July 18, 2020. http://www.uscourts.gov/sites/default/files/vol02a-ch02_0.pdf.

United States Court. "Judicial Business of the United States Courts." Last Accessed July 18, 2020. <http://www.uscourts.gov/statistics-reports/analysis-reports/judicial-business-united-states-courts>.

United States Court. "Strategic Plan for the Federal Judiciary, 2015." Last Accessed July 18, 2020. <http://www.uscourts.gov/statistics-reports/strategic-plan-federal-judiciary> (United States).

United States Court. "The Judicial Conference Gift Regulations, 2010." Last Accessed July 18, 2020. <http://www.uscourts.gov/sites/default/files/vol02c-ch06.pdf> (United States).